

ובחינה — ליום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים.
(משחת יו"ד שבת תשכ"א)

דער „צדיקים אין להם מנוחה כו', שנאמר ילכו מחיל אל חיל" (נ). בין מען וועט צוקומען צו א העכערן זמן

ח"י אלול

מער: ס'איז ידוע (') וואָס ער האָט געזאָגט בנוגע ר' ברוך מעזבוזשער, וועלכער איז געווען דעם בעש"ט'ס אָן אייניקל (און ער איז געווען אָן אייניקל דורך אַ טאָכטער, וואָס אין בן בתו איז אַ געוויסע מעלה אויף בן בנו ('). אַז ער — ר' ברוך — איז דעם בעש"ט'ס אָן אייניקל אין גשמיות, און איך — האָט דער אַלטער רבי געזאָגט אויף זיך — בין אָן אייניקל ברוחניות — און ער האָט עס געזאָגט למעליהא. ד. ה. אַז דער אַלטער רבי האָט גענומען די פנימיות פון דעם בעש"ט: גיט בלוין השפעת השכל וואָס איז אַ הארה, גאָר אפילו אַט-די פנימיות וואָס גיט זיך גיט איבער אין דער השפעה עצמית פון הולדת.

דער ביאור אין דעם בקצרה: „הצדיקים דומים לבוראם" ('). על-דרך ווי דער אויבערשטער זאָגט „אנא נפשי כתבית יהבית" ('). אַז ער האָט אַריינגעגעבן זיין עצמות אין תורה, אַזוי איז אויך ביי צדיקים, אַז זיי גיבן אַריין זייער עצמות אין תורה. אין תורת החסידות האָט דער בעש"ט אַריינגעגעבן זיין עצם, אויך דאָס וואָס ווערט גיט איבערגעגעבן אפילו צו אַ קינד. און וויבאַלד אַז דער אַלטער רבי האָט

א. חי אלול איז דער יום הולדת פון מורנו הבעש"ט (בשנת נח"ת) און פון כ"ק רבינו הזקן (בשנת קה"ת).

ס'איז ידוע (') אַז דער אַלטער רבי פלעגט רופן דעם בעש"ט „זיידע". כפשוטו איז עס צוליב דעם וואָס דער אַלטער רבי איז געווען תלמיד תלמידו פון בעש"ט, און חז"ל זאָגן ('): „כל המלמד בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו" (דער וואָס לערנט זיין חברים זון תורה, איז ווי ער האָט אים געבוירן).

אַבער אין דעם מאמר חז"ל שטייט „כאילו (אַזוי ווי) ילדו", מיט אַ כ"ף הדמיון, און גיט אַז ער האָט אים טאַקע געבוירן. אַזוי רעדט זיך אויך אין חסידות ('). אַז יעדער השפעה פון שכל איז בלוין אַ הארה פון דעם משפיע, גיט קיין המשכה פון זיין עצם ווי ס'איז ביי הולדה, און דעריבער איז עס גאָר „כאילו ילדו". דער אַלטער רבי אַבער האָט גערופן דעם בעש"ט „זיידע", אַן אַ כ"ף הדמיון, און גאָר

23) סוף ברכות. וע"פ גרסת השליה בהקדמה בית חכמה (יו, א). עמק המלך שער הדיקנא קדישא פ"ח (סא, ג). תו"א מג"א צח, ב. וראה תו"א שמות פט, א. — וראה לק"ש ח"ד ע' 179 ואילך. חט"ו ע' 137 ואילך.

1) התמים ח"ב ע' נה. „היום יום" כו. אירו. וגם בני רבינו הזקן היו רגילים לקרוא את המגיד בשם „זיידע" ואת הבעש"ט „עלטער זיידע" (לק"ד ח"א ע' 82).

2) סנהדרין יט, ב.

3) לק"ת שה"ש לט, ד. ד"ה זאת חוקת התורה תרס"ו (בהמשך תרס"ו).

(4) התמים שם.

(5) ראה התמים ח"ג ע' כג. „היום יום" כח אירו.

(6) רות רבה פ"ה, ג. וראה ב"ר פס"ו, ה.

במדב"ר פ"ה, ה. אסתר פ"ו, ב.

(7) שבת קה, א וכברסת הע"י.

דורך תורת חסידות חב"ד. חסידות חב"ד גיט א דערהויבונג אויך אין חג"ת און נהי"ם, וכמבואר במקום אחר וואס חסידות חב"ד האט אויפגעטאן, און אפילו אנשים פשוטים, וועלכע זיינען, לכאורה, גיט שייך צו הבנה והשגה, קענען אויך זיי נתעלה ווערן דורך חסידות חב"ד, העכער אפילו ווי דורך תורת החסידות הכללית.

אויסער דעם וואס דער אלטער רבי און די נשיא חב"ד נאך אים, האבן אנטפלעקט, אראפגעטראגן און מלביש געווען תורת הבעש"ט אין שכל דקדוקי שה, ביז אן יעדערער זאל עס קען נען פארשטיין אפילו אין שכל אנשי; נוסף לזה, האבן זיי דורך דעם אויך אויפגעטאן א שלימות אין תורת הבעש"ט, ווארום בכדי צו קענען אראפטראגן אין שכל תורת הבעש"ט וואס איז העכער פון שכל, מוז מען דערצו האבן א גאר טיפערן כוח, און דורך דעם ווערט נמשך א העכערער אור, וואס ברענגט אריין שלימות.

ג. על פי הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין וואס דער צמח צדק שרייבט¹³ וועגן דעם אלטן רבי'ן: „גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה" (אויך פון מיין זיידן נ"ע האבן מיר געהערט עתידות — פינקטלעך ווי אריינטרעפן אין א האר). ולכאורה איז דאס גיט מובן: מיינט דען דא דער צמח צדק משבח זיין דעם אלטן רבי'ן מיט ענינים חיצוניים, ענינים פון מופתים?¹⁴ צי איז דען

גענומען די פנימיות פון תורת הבעש"ט¹⁵, האט ער דערמיט גענומען די פנימיות ועצמיות פון דעם בעל שם טוב¹⁶, און דעריבער איז ער דער אמתער אייניקל.

ביז אן דער יחוד פנימי ועצמי פון דעם אלטן רבי'ן מיטן בעש"ט האט זיך אויסגעדרוקט אויך אין דעם וואס לידתם בגוף הגשמי, וואס גוף איז פארבונדן מיט עצמות¹⁷ — ביידנס יום הולדת — איז אין דעם זעלבן טאג — ח"י אלו.

ב. דער יחס פון א זיידן מיט אן אייניקל איז א צווייגענדיקער: דער אייניקל איז מקבל פון זיידן, און ער איז משלים דעם זיידן, וכמאמר רז"ל ע"פ¹⁸ „לא ימוש גו' זרע זרעך גו' תורה מחזרת על אכסניא שלה". ונאמר עטרת זקנים בני בני¹⁹.

וויבאלד אן דער אלטער רבי האט זיך מייחס געווען אלס אייניקל פון בעש"ט איז מובן, און ביי אים זיינען פאראן ביידע ענינים: א) ער האט גענומען די עצמות פון בעש"ט, כנ"ל. ב) ער איז משלים דעם בעש"ט: די כוונה פון תורת הבעש"ט ווערט נשלם

(8) כידוע שאמר הרב מבארדיטשוב: מיר האבן אלע גיגעסען פון איין שיסל, און דער ליטוואק האט צוגענומען די ווערדענע (חלק העליון) (תורת שלום ע' 47). וראה גם מכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לייט כסלו תרס"ב (פאקסימיליא מהמכתב — בקונט' ומעין ע' 17): והיא היא תורת הבעש"ט ז"ל (נתבאר בשיחת י"ט כסלו תש"כ, נדפס לקמן ע' 1252).

(9) וכן מובן גם מענין הספירות (שידוע (ספה"מ תש"ט ע' 76) שהבעש"ט הוא בחי עתיק, ואדה"ו בחי אבא) דפנימיות אבא פנימיות עתיק (משיחת הגה"מ תש"כ). (10) ראה תורת שלום ע' 12 וע' 120. (11) ישע"י נט, כא. בי"מ פה, א. (12) משלי יז, ו. אבות פ"ו, ט. ב"ר רפס"ב

(13) דרך אמונה מצות עדות סה, א.
(14) ראה רמב"ם הל' יצה"ת רפ"ח: משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין ע"ם האותות יש בלבו דופי כו'. וראה גם התמים ח"ב ע' סד: בעיני גדולי חסידי חב"ד המופתים הם כעין

ענין וואָס ער האָט פריער געזאָגט בנוגע דעם בעש"ט און הרב המגיד: די התגלות פון דעם "אור שנברא ביום ראשון", נאָר ביים אַלטן רבי'ן איז דערביי געווען — "קולע אל השערה".

"אור שנברא ביום ראשון" איז עס דער אור שלמעלה מהשתלשלות⁽¹⁷⁾, און נאָך העכער — דער אור שקודם הצמצום⁽¹⁸⁾, און דאָרט גופא — דער אור שלגלות עצמותו⁽¹⁹⁾. הגם אַז פאַר דעם בעש"ט מיטן מגיד, האָט אַט-דער אור געלויכטן אויך בנוגע גשמיות העולם, וואָס דערפאַר האָבן זיי געזען בראי' ממש⁽²⁰⁾, איז ביי דעם אַלטן רבי'ן צוגעקומען⁽²¹⁾: דער אור האָט מאיר געווען בהתיישבות — "קולע אל השערה". און בכדי אַז אַן אור שלמעלה מהשתלשלות זאָל קענען קומען אין וועלט בהתיישבות, איז עס ניט מצד דעם אור, נאָר מצד עצמות, וואָס ער איז נושא אַלע הפכים⁽²²⁾.

דאָס דער שבח פון דעם אַלטן רבי'ן? ("נאָר דער פירוש איז: דאָס קומט בהמשך צו דעם וואָס ער זאָגט דאָרט פריער: "שהוא (הבעש"ט) ותל-מידו הרב המגיד נ"ע היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין ראי' ... והיינו ע"י שהי' גלוי לפניהם אור שנברא ביום ראשון שהשי"ת גנוז בתורה"⁽²³⁾ (אז ער (דער בעש"ט) און זיין תלמיד הרב המגיד (פון מעזריטש) נ"ע האָבן געזען מסוף העולם ועד סופו ממש מיט אַ זעעוודיק אויג ... דורך דעם וואָס עס איז פאַר זיי געווען אַנטפלעקט דער אור וואָס איז באַשאַפן געוואָרן אין ערשטן טאָג (פון דער בריאה) וואָס השי"ת האָט אים באַהאַלטן אין תורה); און אויף דעם זאָגט דער צ"צ: "גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות כו'". וואָס פון דעם לשון "גם" איז מוכח אַז די "עתידות" פון אַלטן רבי'ן איז דאָס דער זעלבער

פגיעה בכבוד החסידות, קטנות ושמלות, ואין משים לב לזה.

15) ואורבה, ממעלתו של רבינו הוקן שהוא אור עצמי, שאור עצמי אין זקוק למופתים (תורת שלום ע' 167). — ויש לבאר שהוא ע"ד החילוק שמשו רבינו "עומד על עומדו שלם" בשעת הנבואה ולא בשארי הנביאים שהיו יראים ונבהלים ומתמוגגין (ה' יסוה"ת פ"ה, ה"ו). ועד"ו הוא גם בנוגע לאדה"ו שלא הוצרך למופתים — שינוי הטבע, בחי' הפשטה מהעולם, כי כל המדרי' היותר נעלות האירו אצלו בהתיישבות (ראה לעיל ע' 1120). — וראה בד"ה פדה בשלום תרפ"ה בסופו: המופתים הם שינויי הטבע, וכוחה העצמית שהטבע ממש יהי' אלקות .. וזה בא ע"י רבינו בהתלבשות בהשגה דוקא.

16) ראה ב"ר פ"ג, ו (וכי"ה בירושלמי ברכות פ"ח, ו) — ושם הוא לצדיקים לע"ל. אבל במדרש רות בזהר חדש פה, א איתא שהוא בתורה (עיי' גי' חז"א רסד, א. חז"ב קמט, א). לקו"ת במדבר יח, ד. ובדגל מחנה אפרים פ' בראשית בשם הבעש"ט בארכות.

17) ראה תו"א מד, ג ובד"ה והי אור (לקו"ת פ' צו).

18) מאמר דפ' נח עת"ר.

19) ד"ה נחמו תערי"ב (בהמשך תערי"ב ח"א) בסופו.

20) ולא בנבואה (ד"ה והוא עומד תרס"ג ע' 10) (סה"מ תרס"ג ע' נח). וראה גם ד"ה ושבתה תרס"ז (בהמשך תרס"ז).

21) אין בזה סתירה לפי הפשוט דתיבת "גם" (שזהו הוספה על העיקר הקודם) — ע"פ המבואר בכ"מ שההמשכה בשכל, ה"ז התלבשות בשכל ואין האור מאיר בכ"כ וכו'. ובפרט "לאחר פטבורג". וראה גי' שיחת יס כסלו תרס"ח (בס' תורת שלום).

22) "התגלות הבעש"ט הי' שיהי' התגלות פנימיות התורה והי' התגלות שלא בבחי' התלבשות, והראי' דגם תלמידו הרב המגיד ממעזריטש אשר פי' שנים ברוחו בדוגמת אלי' ואלישע הנה גם הוא קודם אמירת דא"ח הי' אומר שמעו סודות התורה ולא הי' העולם יכול לקבל זאת והגם שזהו מדרגה גבוהה ונעלה במאד ומכל מקום אין זה עדיין התגלות עצם פנימיות התורה

אויך וועט אויך זיין לעתיד לבוא, ווען עס וועט זיך אויספירן די כוונה עליונה פון דירה בתחתונים — דירה לעצמותו, וואָס מצד עצמות וועלן נתחבר ווערן די צוויי הפכים פון גשמיות מיט רוחניות, אָז עס וועט זיין „ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר“, אָז דער בשר הגשמי וועט זען אלקות, און דאָס וועט ביי אים זיין בהתיישובות. ויש לומר, אָז דאָס איז דער פירוש הפנימי פון דעם צמח צדק'ס וואָרט „גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות“: מיטן וואָרט „עתידות“ איז ער דאָ מרמז

אויך אויף די גילויים דלעתיד. און דאָס אַלץ האָט דער אלטער רבי אַרײַנגעשטעלט אין חסידות חב"ד: דורך לערנען חסידות „נעמט מען“ די העכסטע ענינים ביז צום „אור הגנוז“ און נאָך העכער, און דאָס קומט אין שכל פון נפש האלקית — אין אָן אופן פון התיישובות אור בכלי — ביז צו הבנת שכל פון נפש הבהמית, ביז עס וועט זיין „ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר“ אפילו, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת ח"י אלול תשי"ז)

נצבים

הקב"ה בעצמו מברכו בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחדש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החדש שים^(א) י"א פעמים בשנה, כתיב אתם נצבים היום, דהיום קאי על ר"ה^(ב) שהוא יום הדין, וכמ"ש^(ג) ויהי היום וגו' ותרגם והיה יום דינא רבא, ואתם

(חולין סח, א. וצע"ק בתורה אלימא קדושין מח, א) ובמקומות שהובאו ביד מלאכי כלל שעד. שדי חמד כללים ל', צח. 3) ענין זה אשר הכח לברכת החדש ע"י ישראל הוא בא מברכת החדש של הקב"ה מרומז (ככל הענינים דפנימיות התורה) גם בנגלה והוא בפסיקתא דר"כ פ"ה: „עד שלא יצאו ישראל ממצרים, ה' הקב"ה יושב ומחשב חשבונות... ומחדש את החדשים כיוון שיצאו ישראל ממצרים מסרן להם... מכאן ואילך הרי הם מסורים לכם“, דלשון „מסורין“ „מסורים“ משמע שמוסר להם את הכח של קידוש החדשים, שהי' הקב"ה מקדשם. וראה במג"א (שו"ע או"ח סתי"ז, סק"א) שברכת החדש דעכשיו שייכת לקידוש החדש דבי"ד. — וראה לקו"ש ח"ט ע' 187 ואילך.

4) ראה פענח רזא ס"פ נצבים. לקו"ת ר"פ נצבים.

5) איוב ב, א.

א. ס'איז ידוע^(א) וואָס דער אלטער רבי האָט געזאָגט וואָס ער האָט גע" הערט פון מגיד אין נאָמען פון דעם בעש"ט נ"ע (א טעם אויף דעם וואָס מען בענטשט ניט דעם חודש תשרי אין דעם שבת שלפניו, אָזוי ווי אַלע חדשי השנה), וז"ל: „החדש השביעי שהוא החדש הראשון לחדשי השנה“.

ובא על ידי רבינו בהתלכשות בהשגה שבוה נמשך עצם פנימיות התורה^(ב) (ד"ה פדה בשלום תרפ"ה, בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע, יט כסלו עטר"ת (נדפס בסוף סה"מ עטר"ת (קה"ת, תשמ"ח) ע' תרעג). — וענין גילוי הבעש"ט והה"מ היו הכנה לגילוי עצם פנימיות התורה שנתגלה על ידי רבינו הזקן — בדוגמת עבודת האבות (ריחות) שהיו הכנה לגילוי העצמות דמתן תורה (משיחת כ"ק אדמו"ר (מהררי"צ) נ"ע ליל ש"ק פ' תשא שנת תפר"ח — סה"מ תפר"ח ע' רא ואילך).

1) קובץ מכתבים א, נדפס בסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק ע' 193. „היום יום“ כה אלול.

2) לשון הכתוב (שמות יב, ב). אבל הפירוש משתנה, כי כאן ההדגשה בתיבת השנה, כמובן. ובכ"מ מצינו לשון אחד בכונות מתחלפות — ראה תורה אדם